

УДК 316.42.35

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/53-1-39>

Валерій БУЛАТОВ,
orcid.org/0000-0003-0832-2429

аспірант кафедри дизайну
Київського національного університету технологій та дизайну
(Київ, Україна) bulatov@ugi.edu.ua

ДЕЗІНТЕГРАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЗНАЧНИХ ТЕМАТИК В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ІНКЛЮЗИВНОГО ДИЗАЙНУ

У статті подано аналіз дезінтеграції соціально-значних тематик в умовах війни в Україні на прикладі інклюзивного дизайну. Війна, розв'язана путінським режимом проти України, принесла страждання мільйонам людей не лише України, а й Європи, бо страждання людини пов'язані не лише зі втратою ближнього чи майна, а й страхом перед майбутнім, нестабільністю, зміною соціальних умов тощо. Особливість окупаційних дій в Україні військами РФ була відзначена повним зривом соціальних програм, передбачених Женевською Конвенцією від 12 серпня 1949 року щодо захисту цивільного населення під час війни, внаслідок виходу Російської Федерації у 2019 році з цієї угоди, відкривши тим самим шлях до повної безвідповідальності своїх солдатів на окупованих територіях, що призвело до величезних втрат серед мирного населення та особливої виявленої жорстокості на окупованих територіях до мирного населення, у тому числі й до дітей. Представляючи путінський режим на окупованій території України як визвольну армію, що несе «російський світ», було продемонстровано особливі звірства та всякого роду насильство загарбників до мирного населення як за расовими ознаками, так і без жодних причин, приклад м. Буча, м. Ірпін, м. Ворзель та ін, що поставило дії Російської Федерації в один ряд з військовими злочинами, скоєними в ХХІ столітті. Вийшовши з Женевської угоди РФ, дистанціюючи себе від принципів загальнолюдських норм, залишалася країною-учасницею Конвенції про права людей з інвалідністю, що зобов'язало її виконувати норми, прописані цією Конвенцією стосовно людей з інклюзією під час воєнних дій. Ця стаття на прикладі інклюзивного дизайну під час війни в Україні надасть аналіз дезінтеграції соціально-значних тематик, пов'язаних із порушенням загальнонародних норм та принципів захисту мирного населення під час військових дій країною-агресором.

У статті проведено аналіз наукових праць вчених, які раніше вивчали це питання, а також було застосовано сучасні наукові методи дослідження. Дане дослідження мало на увазі використання наступних наукових методів дослідження: порівняльно-історичний аналіз, систематизація поняття даного дослідження, узагальнення досвіду. Представлені аргументи, що резюмують, допомогли висвітлити результат аналізу дезінтеграції соціально-значущих тематик в умовах війни в Україні на прикладі інклюзивного дизайну.

Наукова новизна полягає в аналізі дій окупантів в Україні до вимог Женевської Конвенції щодо захисту цивільного населення під час війни та Конвенції про права людей з інвалідністю та їх вплив на дезінтеграцію соціально-значущих тематик. Ця проблема мало вивчена, тому є актуальним і важливим напрямом для поглибленого подальшого дослідження.

Ключові слова: дезінтеграція, інклюзивний дизайн, Конвенція, окупаційні війська, соціальні програми, мирне населення, цинізм.

Valery BULATOV,
orcid.org/0000-0003-0832-2429

Senior Lecturer at the Department of Design
Kyiv national university of technology and design
(Kyiv, Ukraine) bulatov@ugi.edu.ua

DISINTEGRATION OF SOCIALLY SIGNIFICANT THEMES IN THE CONDITIONS OF THE WAR IN UKRAINE ON THE EXAMPLE OF INCLUSIVE DESIGN

The article presents an analysis of the disintegration of socially significant topics in the conditions of war in Ukraine on the example of inclusive design. The war unleashed by the Putin regime against Ukraine brought suffering to millions of people not only in Ukraine, but also in Europe, because human suffering is associated not only with the loss of a neighbor or property, but also with fear of the future, instability, changes in social conditions, etc. The peculiarity of the occupation actions in Ukraine by the Russian troops was marked by the complete disruption of the social programs provided for by the Geneva Convention of August 12, 1949 on the protection of the civilian population in time of war, as a result of the withdrawal of the Russian Federation from this agreement in 2019, thereby opening the way to complete irresponsibility their soldiers in the occupied territories, which led to huge losses among the civilian population and particular cruelty in the occupied territories towards the civilian population, including children. Representing the Putin

regime in the occupied territory of Ukraine as a liberation army carrying the "Russian world", they demonstrated special atrocities and all kinds of violence by the invaders against the civilian population, both on racial grounds and for no reason, for example, the city of Bucha, the city of Irpin, the city of Vorzel and others, which put the actions of the Russian Federation on a par with war crimes committed in the 21st century. Having withdrawn from the Geneva Agreement, the Russian Federation, distancing itself from the principles of universal human norms, remained a party to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities, which obliged it to comply with the norms prescribed by this Convention for people with inclusion during hostilities. This article, using the example of inclusive design during the war in Ukraine, will analyze the disintegration of socially significant topics related to the violation of national norms and principles for the protection of civilians during military operations by the aggressor country. The article analyzes the scientific works of scientists who have previously studied this issue, and also applied modern scientific research methods. This study implied the use of the following scientific research methods: comparative historical analysis, systematization of the concept of this study, generalization of experience. The presented summarizing arguments helped to highlight the result of the analysis of the disintegration of socially significant topics in the conditions of the war in Ukraine on the example of inclusive design. Scientific novelty lies in the analysis of the actions of infidels in Ukraine to the requirements of the Geneva Convention for the Protection of Civilian Persons in Time of War and the Convention on the Rights of Persons with Disabilities and their impact on the disintegration of socially significant topics. This problem has been little studied, therefore, the direction for in-depth further research is relevant and important.

Key words: *disintegration, inclusive design, convention, occupying troops, social programs, civilians, cynicism.*

Постановка проблеми. Тематика ставлення Російсько-окупаційного агресора в Україні до загальнолюдських світових норм становила інтерес для багатьох вчених. Так, наприклад, дослідник Jan Eijsbouts у своїй магістерській роботі представляє анексію Кримського півострова, який є територією Української держави військами Російської Федерації, як зневажання головних принципів міжнародного права у порушенні територіальної цілісності та суверенітету окупованої країни (Eijsbouts, 2021). Автор статті С. Dunlap, провівши аналіз ставлення РФ до міжнародних норм щодо захисту мирного населення під час військових дій, відзначив кричуще ігнорування життя мирного населення під час військових дій в Україні у зв'язку із застосуванням балістичних ракет та іншої зброї, спрямованої на знищення мирних жителів у густонаселених районах окупованої території (Dunlap). Вчений В. Jacobs у своєму дисертаційному дослідженні представив роль міжнародного права на формування внутрішніх правових норм народів, які прагнуть самовизначення та незалежності (Jacobs, 2000). Дослідники Olga Kuchmiienko, Nataliia Tuzheliak провели аналіз окупаційних дій Російської Федерації стосовно України та охарактеризували їх як дії агресора, який вчиняє геноцид проти незалежної країни та порушує права міжнародної Конвенції 1948 року про запобігання злочину геноциду (Kuchmiienko, Tuzheliak, 2022). Автор S. Sydorenko описав військові, окупаційні дії Російської Федерації в Україні як військові злочини, спрямовані насамперед проти мирного населення, представлені масовими обстрілами житлових кварталів м. Харкова, Сєвєродонецька, Ірпеня, Маріуполя та інших (Sydorenko). Дослідники Daria Svyrydova and Maksym Tymochko у науковій роботі описали випадки застосування тортур та нелюдського

поводження на території Криму представниками окупаційних властей Російської Федерації стосовно активістів, політв'язнів, представників кримськотатарської громади та іншого цивільного населення в республіці (Svyrydova, Tymochko, 2018). Вчені V. Astrov, M. Ghodsi, R. Grievesson у дослідженні представили гуманітарну кризу, яка стала наслідком вторгнення окупаційних військ Росії в Україну, а також повне ігнорування міжнародних правових норм, спрямованих на захист мирного населення у зоні воєнних дій (Astrov et al, 2022). Автор Taras Kuzio у своїй роботі представив джерела кризи відносин між Росією та Україною, що почалася у 2014 році, визначивши їх основні критерії, які виражаються у небажанні Росії визнати свободу України (Kuzio). Дослідники В. Rogala, M. Marcinko у дослідженні проаналізували на тлі воєнного конфлікту на території України важливі питання, пов'язані з базовими основами міжнародного права, які змогли б врегулювати гуманітарні, соціально-значущі програми з метою врегулювання захисту мирного населення на територіях військових дій (Rogala, Marcinko, 2016). У своїх статтях Silva, RL, Oliveira, J., Dias, C., Pinto, IR представили вплив інклюзивно-значущих програм стосовно біженців з інклюзією, які при дотриманні міжнародних гуманітарних норм виконували свої завдання для забезпечення необхідних життєво важливих потреб, і навпаки, повне ігнорування міжнародних гуманітарних норм окупаційною владою призводило до повної зупинки передбачених гуманітарних програм з подальшими деструктивними наслідками (R. L. Silva et al., 2018). Вчений С. Ali у своєму дисертаційному дослідженні показав проблеми, з якими люди з інвалідністю зустрічаються під час військових конфліктів як такі, що мають особливу вразливість, яка представлена їх інвалідністю

як у питаннях розміщення евакуації, доступу до медичної допомоги, юридичного захисту, гуманітарної допомоги, так і до доступу життєво важливих джерел (Ali, 2017). Автор Brigitte Rohwerder у статті досліджує вплив військових конфліктів на психіку людей з ослабленими інтелектуальними здібностями, які зазнають насильства, а також важливість організованої гуманітарної допомоги у період воєнних дій у зв'язку з їхньою особливою вразливістю (Rohwerder, 2013). Дослідник А. Намраїє представив визначальну роль інклюзивного оформлення у формуванні нової концепції інвалідності в сучасному нестабільному геополітичному суспільстві, втілюючи принципи Конвенції про права громадян з інвалідністю (Namraie, 2012). Автори Hart Naomi, Crock Mary, McCallum Ron, досліджуючи питання переміщення людей з інвалідністю під час військових конфліктів, відзначили руйнівний вплив на здоров'я та психіку людей з інвалідністю, наголосивши на особливій ролі гуманітарних соціально-значущих програм, спрямованих на надання допомоги у зоні конфлікту (Hart et al, 2014: 153). Вчений В. Кулик представив у дослідженні стан нового осмислення російської анексії українських земель з погляду науково-аналітичного контексту, наголосивши на динаміці, спрямованій на дезінтеграційні дії стосовно прийнятих міжнародних норм з боку РФ (Кулик, 2020).

Отже, наприкінці аналізу результатів дослідження багатьма вченими цієї теми, можна подати конкретну проблему, що виділяється у діях окупаційних сил РФ в Україні, у дезінтеграції соціально-значимих тематик, забезпечуючи при цьому зрив даних програм у наданні допомоги мирним жителям під час військових дій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Окупація України Російською Федерацією визначила вектор деструктивного спрямування як щодо суверенітету чужої країни, так і зневажання міжнародних норм, спрямованих на захист мирного населення у період воєнних дій. Представивши свої дії в Україні як визвольну місію під гаслом «російського світу», РФ продемонструвала всьому світу цинізм щодо загальнолюдських норм захисту мирного населення в період військових дій, поставивши себе до військових злочинців поряд з фашистською Німеччиною періоду Другої світової війни.

Міжнародні норми захисту мирного населення період військових дій стали предметом дистанціювання путінського режиму. Визначальною подією стало підписання закону у 2019 році президентом РФ В. Путіним, яким Росія відкликала

заяву з Протоколу 1 Женевської Конвенції від 12 серпня 1949 року щодо захисту цивільного населення під час військових дій. Цей документ надавав право спеціальній комісії ООН виносити судові рішення тим країнам, які порушили права цивільного населення під час воєнних дій, виконуючи функцію судового органу. Тобто прийняття цього закону означає, що Росія більше не визнає статті додаткового протоколу Конвенції, а також відкидає роль спецкомісії ООН як судового органу, яка має право судити країну за порушення прав цивільного населення в умовах війни. Протизаконні дії проти міжнародних домовленостей стали нормою путінського режиму. Так, у жовтні 2019 року генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш виступив з доповіддю, в якій ООН звинуватила Російську Федерацію в порушенні норм Женевської Конвенції, пов'язаних із спланованими міграційними діями людей з частин РФ на український півострів Крим з метою демографічних змін окупованої території (Eijsbouts, 2021).

Поведінкові аспекти окупаційних військ РФ на окупованих областях України продемонстрували дії підписаного Путіним закону. Жорстоке ставлення до мирного населення, повне ігнорування вимог Женевської Конвенції про права цивільного населення під час воєнних дій, пограбування, насильство мирних жителів – це є наслідком узаконеної безкарності для окупаційних військ РФ урядом Путіна. На прикладі міста Маріуполя особливо видно, як жорстка заборона окупаційними військами РФ соціально-гуманітарних програм, передбачених Женевською Конвенцією щодо мирного населення, яке опинилося в зоні військового конфлікту, призвели до гуманітарного колапсу в цьому місті, що, своєю чергою, призвело до величезної кількості жертв мирного населення (Рис. 1).

Ігнорування норм захисту громадян під час військових конфліктів окупаційними військами РФ, заборона евакуації мирних жителів на безпечну територію України, заборона гуманітарним організаціям проводити програми із забезпечення життєво важливих програм у наданні допомоги постраждалим у зоні військових дій призвело у місті Маріуполі до гуманітарного колапсу. Нестача їжі, води, медикаментів, тепла та інших життєво важливих аспектів спричинила велику кількість смертей серед цивільного населення, у тому числі й дітей, що становить на сьогодні не менше 22000 осіб, у тому числі загиблих під час бомбових ударів (Россия отозвала заявление; Genocide Chronicles of Mariupol) (Рис. 2). Загиблих мирних громадян, тіла яких вдалося знайти,

Рис. 1. Бомбові удари у мирних районах м. Маріуполя (Война глазами очевидцев)

Рис. 2. Мирні жителі виживають у підвалах будинків у Маріуполі (Берест)

Рис. 3. Поховання мирних жителів у спільних могилах у м. Маріуполі (Associated Press)

Рис. 4. Біженці, які рятуються через річку Ірпінь від окупаційного фашистсько-путінського режиму (Орлова)

ховають у загальних могилах через безперервні обстріли (Рис. 3).

Рятуючись від насильства, знущань, прямої загрози для життя на окупованих територіях України, мирні жителі, наражаючи на небезпеку своє життя, потай шукали можливості вирватися з небезпечної зони. Багато хто з цивільного населення при схожих спробах було вбито. На жаль, навіть до сьогодні можливості залишити окуповану зону для мирних громадян України дуже обмежені, а в деяких місцях, наприклад, Херсоні, взагалі заборонені військами РФ (Рис. 4).

Особливо яскравим прикладом безвідповідальності, зневажливого ставлення до загальнолюдських норм поведінки та всякою байдужістю до життя мирного населення в зоні воєнних дій була демонстрація окупантами навмисної артилерійської атаки на пологовий будинок у місті Маріуполі (Рис. 5).

Цей факт цинічно був підтверджений міністром закордонних справ РФ С. Лавровим, який засвідчив той факт, що бомбові удари, які завдають пологового будинку та лікарні в місті Маріуполі, були свідомим і цілеспрямованим рішенням у тактиці російської армії. Ця заява була зроблена С. Лавровим під час прес-конференції, що проходить в Анталії, невдовзі після зустрічі з міністром закордонних справ України Д. Кулебою. Звичайно, російська делегація на засіданні Ради безпеки ООН представила «факти» того, що цей об'єкт давно є оборонним рубежем батальйону «Азов» та інших радикальних з'єднань, а всі породіллі, також медсестри та персонал видворено. Але відео та свідчення медперсоналу, породіллі, родичів породіллі свідчать про те, що у пологовому будинку перебували породіллі з майбутніми захисниками та захисницями України, яких в екстреному порядку довелося евакуювати. Далі Сергій Лавров зробив заяву про те, що МЗС РФ не бере до уваги різно-

Рис. 5. Евакуація вагітних жінок після бомбового удару по пологовому будинку у м. Маріуполь. (Евакуація жінчин из роддома)

манітних обурення світової спільноти з питання цинізму завданих бомбових ударів. «Це випадок не перший, коли ми чуємо патетичні вигуки про здійснення так званих звірств збройними силами Росії» (Lavrov confirmed).

Російська Федерація – учасниця багатьох міжнародних договорів та Конвенцій, але, на жаль, багато з них є ратифікованими лише на папері. Ось один із прикладів цинічної зневаги підписаного міжнародного документа Російською Федерацією – Конвенції проти тортур та інших жорстоких, нелюдських та принижуючих гідність видів поводження та покарання, яка була прийнята Генеральною Асамблеєю 10 грудня 1984 року і набула чинності для СРСР 26 червня 1987 року, а надалі, після руйнації СРСР і появи Російської Федерації як правонаступництва була нею прийнята. У цьому документі, який захищає гідність людей як членів єдиної загальнолюдської сім'ї від впливу тортур чи жорстокого, нелюдського поводження, зокрема зазначено в частині 1, статті 2, п. 2: «Жодні виняткові обставини, якими б вони не були, будь-то стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-яке інше надзвичайне становище, що неспроможні служити виправданням тортур» (OHCHR, 1984). Події, що відбувалися та відбуваються на окупованих територіях України військами РФ, своєю жорстокістю та звірячим ставленням до мирного

населення вразили весь світ. Відразу після звільнення окупованої території міст Бучі, Гостомеля, Ірпеня було знайдено торттури, де російські кати катували, гвалтували і вбивали мирних жителів, зокрема і жінок (Рис. 6 а, б), (Torture chamber).

Наведені факти показують повне ігнорування міжнародних норм РФ у вже підписаних угодах щодо цивільного населення під час воєнних дій на території окупованої України. Дезінтеграція соціально-значимих програм на окупованих територіях РФ показала важливість намірів путінського режиму у досягненні будь-якими шляхами «російського світу». Окупаційні війська РФ продемонстрували усьому світу зухвалу зневагу до життя цивільного населення, застосовуючи для обстрілів житлових кварталів населених пунктів балістичні ракети, а також інші види зброї вибухового впливу, що має широкий радіус поразки. Деякі з цих нападів можуть бути воєнними злочинами. Російський уряд, який хибно стверджує, що використовує лише високоточну зброю, має взяти на себе відповідальність за ці дії.

У період окупаційних дій РФ на території України найбільше постраждало громадянське населення і особливо слабо захищена її частина – люди з інвалідністю. Військові дії в Україні призвели 2022 року до міграції, що охопила близько 11 млн осіб, з них 17% склали люди з інвалідністю від загального населення України

а

б

Рис. 6. Знайдені торттури у звільненому від окупантів місті Буча (Torture chamber)

(UNCHR, 2010). Чому це сталось? Що спричинило їхні страждання? Що пішло негаразд? Адже РФ є країною-учасницею Конвенції про права інвалідів, яку було проголошено ООН 13 грудня 2006р. та набула чинності 25 жовтня 2012 року в Російській Федерації. Відповідно для людей з інвалідністю, особливо в зоні воєнних дій, країна-агресор мала надати можливість отримання життєво необхідної допомоги, доступу до гуманітарної та соціальної допомоги, а також дати право гуманітарним організаціям мати доступ до людей з інвалідністю з метою надання необхідної допомоги, у тому числі евакуаційних дій цієї категорії людей із зони небезпеки. Ось деякі витяги з Конвенції про права людей з інвалідністю: «u) беручи до уваги, що ситуація миру та безпеки, заснована на повній повазі цілей і принципів, викладених у Статуті Організації Об'єднаних Націй, та на дотриманні застосованих договорів у галузі прав людини, є неодмінною умовою для повного захисту інвалідів, зокрема під час збройних конфліктів та іноземної окупації; v) визнаючи, що важливою є доступність фізичного, соціального, економічного та культурного оточення, охорони здоров'я та освіти, а також інформації та зв'язку, оскільки вона дозволяє інвалідам повною мірою користуватися всіма правами людини та основними свободами» (GENERAL ASSEMBLY UN). Далі у ст. 11, записано: «Держави-учасники вживають відповідно до своїх зобов'язань з міжнародного права, включаючи міжнародне гуманітарне право та міжнародне право прав людини, всі необхідні заходи для забезпечення захисту та безпеки інвалідів у ситуаціях ризику, включаючи збройні конфлікти, надзвичайні гуманітарні ситуації та стихійні лиха» (GENERAL ASSEMBLY UN).

Але ми бачимо приклад дій окупаційного режиму в м. Маріуполь, де заборонено доступ гуманітарним організаціям для надання допомоги та евакуації людей з інвалідністю (Ukrainian city of Mariupol). Схожий сценарій розігрувався фактично і на інших захоплених територіях України: м. Буча, Ірпінь, Херсон, Гостомель, Сєвєродонецьк та ін. Життєво необхідні соціально-гуманітарні програми захисту мирного населення на окупованих територіях, які могли б врятувати життя тисяч людей, не змогли виконати свого завдання через повну заборону з боку окупаційних сил.

Злочинне порушення міжнародних і законів, у яких бере участь РФ, свідчить про політичне рішення путінського режиму вибірково вирішувати долі громадянського населення окупованих територіях на власний розсуд. І, незалежно від того, чи бере участь РФ в особі Путіна в тих чи інших міжнародних угодах чи ні, як показало дослідження, вибірковість у виконанні норм угод свідчить про злочинне ставлення до загальних рішень світової спільноти.

Висновки. Результати аналізу дезінтеграції соціально-значимих тематик в умовах війни в Україні на прикладі інклюзивного дизайну показали деструктивне ставлення путінського режиму на окупованих територіях України до міжнародних правозахисних норм, що захищають права мирних жителів під час військових дій, їхнє повне ігнорування як у разі участі РФ у даних угодах, і у відсутності. На прикладі участі РФ у Конвенції про права людей з інклюзією було показано, як цинічно проігноровано ці норми на окупованих територіях України, як дезінтеграційні процеси проти соціально значущих тематик призвели до величезних жертв серед мирного населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Eijsbouts J. The Crimean Crisis: Pertinent Questions of International Law : Master Thesis. Uppsala, 2021. 48 p. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1575753/FULLTEXT01.pdf>.
2. Dunlap C. The Ukraine crisis and the international law of armed conflict (LOAC): some Q & A. *Lawfire*. URL: <https://sites.duke.edu/lawfire/2022/02/27/the-ukraine-crisis-and-the-international-law-of-armed-conflict-loac-some-q-a/> (date of access: 14.06.2022).
3. Jacobs B. International law/the great law of peace : Thesis. Saskatoon, 2000. 177 p. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/226140593.pdf>.
4. Kuchmiienko O., Tuzheliak N. International Proceedings against the Russian Federation for Violations of International Law starting from 24 February 2022. *Association of workers of Ukraine*. URL: <https://uba.ua/eng/news/9063/> (date of access: 13.06.2022).
5. Sydorenko S. Russian Crimes in Ukraine Have Escalated to Genocide. Proving This Can Change the World. *EUROPEAN PRAVDA*. URL: <https://www.euointegration.com.ua/eng/articles/2022/04/12/7137679/> (date of access: 08.06.2022).
6. Svyrydova D., Tymochko M. The practice of torture by the Russian Federation in occupied Crimea, 2014–2018. Kyiv, 2018. 53 p. URL: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/07/Zvit_Torture_by_Crimea_A5_preview.pdf.
7. Russia's Invasion of Ukraine: Assessment of the Humanitarian, Economic and Financial Impact in the Short and Medium Term. / V. Astrov et al. The Vienna Institute for International Economic, 2022. 70 p. URL: <https://wiiw.ac.at/russia-s-invasion-of-ukraine-assessment-of-the-humanitarian-economic-and-financial-impact-in-the-short-and-medium-term-dlp-6132.pdf>.
8. Kuzio T. Impact of War and Prospects for Peace between Russia and Ukraine. *E-international relations*. URL: <https://www.e-ir.info/2020/11/30/impact-of-war-and-prospects-for-peace-between-russia-and-ukraine/> (date of access: 03.06.2022).

9. Rogala B., Marcinko M. The Ukrainian Crisis: A Test for International Law?. *Polish review of International and European Law*. 2016. Vol. 5, no. 1. P. 37–71.
10. How inclusive policies shape prejudice versus acceptance of refugees: A Portuguese study / R. L. Silva et al. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*. 2018. Vol. 24, no. 3. P. 296–305.
11. Ali C. Forgotten Victims of Armed Conflict: Challenges Faced By Persons With Disabilities : Master Thesis. Lund, 2017. 57 p.
12. Rohwerder B. Intellectual disabilities, violent conflict and humanitarian assistance: advocacy of the forgotten. *Disability & Society*. 2013. Vol. 28, no. 6. P. 770–783.
13. Hamraie A. Universal Design Research as a New Materialist Practice. *Disability Studies Quarterly*. 2012. Vol. 32, no. 4.
14. Making Every Life Count: Ensuring Equality and Protection for Persons with Disabilities in Armed Conflict / N. Hart et al. *Monash University Law Review*. 2014. Vol. 40, no. 1. P. 148–174.
15. Інтерпретація російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях / ред. В. Кулик. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 328 с.
16. Россия отозвала заявление о признании международной комиссии, расследующей нарушения гуманитарного права во время войн. *ГОРДОН*. URL: <https://gordonua.com/news/worldnews/rossija-otozvala-zajavlenie-o-priznanii-mezhdunarodnoj-komissii-rassledujushchej-narusheniya-gumanitarnogo-prava-vo-vremja-vojn-1445206.html> (дата звернення: 02.06.2022).
17. Lavrov confirmed that Russia deliberately bombed a maternity hospital in Mariupol. *European pravda*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/eng/news/2022/03/10/7135660/> (date of access: 11.06.2022).
18. OHCHR. Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. 1984. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/cat.pdf>.
19. Torture chamber found in Bucha. *Ukrinform*. URL: <https://www.ukrinform.net/rubric-ato/3448720-torture-chamber-found-in-bucha.html> (date of access: 14.06.2022).
20. UNCHR. Handbook for the Protection of Internally Displaced Persons, Gloval Protection Cluster Working Group. 2010. 533 p. URL: <https://www.unhcr.org/4c2355229.pdf>.
21. GENERAL ASSEMBLY UN. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. *United Nations. Department of Economic and Social Affairs Disability*. URL: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/resources/general-assembly/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-ares61106.html> (date of access: 16.06.2022).
22. Ukrainian city of Mariupol 'near to humanitarian catastrophe' after bombardment. *BBC News*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60585603> (date of access: 16.06.2022).
23. Genocide Chronicles of Mariupol: Civilians Killed Reaches 22,000. *Kyiv Post*. URL: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/genocide-chronicles-of-mariupol-civilians-killed-reaches-22000.html> (дата звернення: 17.06.2022).
24. Берест М. В Мариуполе погибли пятеро волонтеров, которые помогали мирному населению: фото украинских героев. *META*. URL: <https://meta.ua/news/incidents/45678-v-mariupole-pogibli-pyatero-volonterov-kotorie-pomogali-mirnomu-naseleniyu-foto-ukrainskih-geroev/> (дата звернення: 22.06.2022).
25. Война глазами очевидцев: как видят ситуацию на Украине пользователи соцсетей?. *Euronews*. URL: <https://ru.euronews.com/2022/02/25/war-in-ukraine-social-media> (дата звернення: 12.07.2022).
26. Девушка, эвакуированная из разбомбленного роддома в Мариуполе, родила ребенка. *Media.az*. URL: <https://media.az/world/1067851249/devushka-iz-razbomblennogo-roddoma-v-mariupole-rodila-rebenka-foto/> (дата звернення: 15.06.2022).
27. Орлова В. Рашисти позбавили водопровідної води майже 1,5 мільйона українців: люди п'ють з річок. *УНІАН*. URL: <https://www.unian.ua/society/rashisti-pozbavili-vodoprovodnoji-vodi-mayzhe-1-5-milyona-ukrajinciv-lyudi-p-yut-z-richok-novini-ukrajini-11787861.html> (дата звернення: 14.06.2022).
28. Associated Press. Погибших в Мариуполе горожан хоронят в братской могиле. *Голос Америки*. URL: <https://www.golosameriki.com/a/mariupol-mass-grave/6478007.html> (дата звернення: 16.06.2022).
29. Torture chamber found in Bucha. *Ukrinform*. URL: <https://www.ukrinform.net/rubric-ato/3448720-torture-chamber-found-in-bucha.html> (date of access: 14.06.2022).

REFERENCES

1. Eijsbouts J. The Crimean Crisis: Pertinent Questions of International Law : Master Thesis. Uppsala, 2021. 48 p. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1575753/FULLTEXT01.pdf>.
2. Dunlap C. The Ukraine crisis and the international law of armed conflict (LOAC): some Q & A. *Lawfire*. URL: <https://sites.duke.edu/lawfire/2022/02/27/the-ukraine-crisis-and-the-international-law-of-armed-conflict-loac-some-q-a/> (date of access: 14.06.2022).
3. Jacobs B. International law/the great law of peace : Thesis. Saskatoon, 2000. 177 p. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/226140593.pdf>.
4. Kuchmiienko O., Tuzheliak N. International Proceedings against the Russian Federation for Violations of International Law starting from 24 February 2022. *Association of workers of Ukraine*. URL: <https://uba.ua/eng/news/9063/> (date of access: 13.06.2022).
5. Sydorenko S. Russian Crimes in Ukraine Have Escalated to Genocide. Proving This Can Change the World. *EUROPEAN PRAVDA*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/eng/articles/2022/04/12/7137679/> (date of access: 08.06.2022).

6. Svrydova D., Tymochko M. The practice of torture by the Russian Federation in occupied Crimea, 2014–2018. Kyiv, 2018. 53 p. URL: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/07/Zvit_Torture_by_Creimea_A5_preview.pdf.
7. Russia's Invasion of Ukraine: Assessment of the Humanitarian, Economic and Financial Impact in the Short and Medium Term. / V. Astrov et al. The Vienna Institute for International Economic, 2022. 70 p. URL: <https://wiiw.ac.at/russia-s-invasion-of-ukraine-assessment-of-the-humanitarian-economic-and-financial-impact-in-the-short-and-medium-term-dlp-6132.pdf>.
8. Kuzio T. Impact of War and Prospects for Peace between Russia and Ukraine. *E-international relations*. URL: <https://www.e-ir.info/2020/11/30/impact-of-war-and-prospects-for-peace-between-russia-and-ukraine/> (date of access: 03.06.2022).
9. Rogala B., Marcinko M. The Ukrainian Crisis: A Test for International Law?. *Polish review of International and European Law*. 2016. Vol. 5, no. 1. P. 37–71.
10. How inclusive policies shape prejudice versus acceptance of refugees: A Portuguese study / R. L. Silva et al. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*. 2018. Vol. 24, no. 3. P. 296–305.
11. Ali C. Forgotten Victims of Armed Conflict: Challenges Faced By Persons With Disabilities : Master Thesis. Lund, 2017. 57 p.
12. Rohwerder B. Intellectual disabilities, violent conflict and humanitarian assistance: advocacy of the forgotten. *Disability & Society*. 2013. Vol. 28, no. 6. P. 770–783.
13. Hamraie A. Universal Design Research as a New Materialist Practice. *Disability Studies Quarterly*. 2012. Vol. 32, no. 4.
14. Making Every Life Count: Ensuring Equality and Protection for Persons with Disabilities in Armed Conflict / N. Hart et al. *Monash University Law Review*. 2014. Vol. 40, no. 1. P. 148–174.
15. Interpretatsiia rosiisko-ukrainskoho konfliktu v zakhidnykh naukovykh i ekspertno-analitychnykh pratsiakh [Interpretation of the Russian-Ukrainian conflict in Western scientific and expert-analytical works] / red. V. Kulyk. Kyiv : IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy, 2020. 328 s. [In Ukrainian]
16. Rossiya otzvala zayavlenie o priznanii mezhdunarodnoy komissii, rassleduyushey narusheniya gumanitarnogo prava vo vremya voyn [Russia has withdrawn its declaration of recognition of an international commission investigating violations of humanitarian law during wars]. *GORDON*. URL: <https://gordonua.com/news/worldnews/rossija-otzvala-zajavlenie-o-priznanii-mezhdunarodnoj-komissii-rassledujushchej-narusheniya-gumanitarnogo-prava-vo-vremja-vojn-1445206.html> (date of access: 02.06.2022). [In Russian]
17. Lavrov confirmed that Russia deliberately bombed a maternity hospital in Mariupol. *European pravda*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/eng/news/2022/03/10/7135660/> (date of access: 11.06.2022).
18. OHCHR. Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. 1984. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/cat.pdf>.
19. Torture chamber found in Bucha. *Ukrinform*. URL: <https://www.ukrinform.net/rubric-ato/3448720-torture-chamber-found-in-bucha.html> (date of access: 14.06.2022).
20. UNCHR. Handbook for the Protection of Internally Displaced Persons, Gloval Protection Cluster Working Group. 2010. 533 p. URL: <https://www.unhcr.org/4c2355229.pdf>.
21. GENERAL ASSEMBLY UN. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. *United Nations. Department of Economic and Social Affairs Disability*. URL: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/resources/general-assembly/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-ares61106.html> (date of access: 16.06.2022).
22. Ukrainian city of Mariupol 'near to humanitarian catastrophe' after bombardment. *BBC News*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60585603> (date of access: 16.06.2022).
23. Genocide Chronicles of Mariupol: Civilians Killed Reaches 22,000. *Kyiv Post*. URL: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/genocide-chronicles-of-mariupol-civilians-killed-reaches-22000.html> (date of access: 17.06.2022).
24. Berest M. V Mariupole pogibli pyatero volonterov, kotoryie pomogali mirnomu naseleniyu: foto ukrainskih geroev [Five volunteers who helped civilians died in Mariupol: photo of Ukrainian heroes]. *META*. URL: <https://meta.ua/news/incidents/45678-v-mariupole-pogibli-pyatero-volonterov-kotorie-pomogali-mirnomu-naseleniyu-foto-ukrainskih-geroev/> (date of access: 22.06.2022). [In Russian]
25. Voyna glazami ochevidtsev: kak vidyat situatsiyu na Ukraine polzovateli sotssetey?. [The war through the eyes of eyewitnesses: how do users of social networks see the situation in Ukraine?] *Euronews*. URL: <https://ru.euronews.com/2022/02/25/war-in-ukraine-social-media> (date of access: 12.07.2022). [In Russian]
26. Devushka, evakuirovannaya iz razbomblennogo roddoma v Mariupole, rodila rebenka [A girl evacuated from a bombed-out maternity hospital in Mariupol gave birth to a child. media.az]. *Media.az*. URL: <https://media.az/world/1067851249/devushka-iz-razbomblennogo-roddoma-v-mariupole-rodila-rebenka-foto/> (date of access: 15.06.2022). [In Russian]
27. Orlova V. Rashisty pozbavyly vodoprovodnoi vody maizhe 1,5 miliona ukrainsiv: liudy piut z richok [Racists deprived almost 1.5 million Ukrainians of tap water: people drink from rivers]. *UNIAN*. URL: <https://www.unian.ua/society/rashisti-pozbavili-vodoprovodnoi-vody-mayzhe-1-5-milyona-ukrajinciv-lyudi-p-yut-z-richok-novini-ukrajini-11787861.html> (date of access: 14.06.2022). [In Russian]
28. Associated Press. Pogibshih v Mariupole gorozhan horonyat v bratskoy mogile [Citizens who died in Mariupol are buried in a mass grave]. *Golos Ameriki*. URL: <https://www.golosameriki.com/a/mariupol-mass-grave/6478007.html> (date of access: 16.06.2022). [In Ukrainian]
29. Torture chamber found in Bucha. *Ukrinform*. URL: <https://www.ukrinform.net/rubric-ato/3448720-torture-chamber-found-in-bucha.html> (date of access: 14.06.2022).